

активного застосування громадянами є лобізм. Нам лишається сподіватися, що прагнення науковців, спільні зусилля представників різних галузей знань принесуть плоди і лобізм в Україні стане суспільним феноменом, який утверджуватиме демократичні цінності, вестиме наш народ шляхом усвідомлення своєї ролі носія справжньої влади в державі, а нашу країну – до процвітання.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. The Oxford English dictionary. Being a corrected reissue with an introduction, supplement and bibliography of a new English dictionary on historical principles / Edited by James A.H. Murray, Henry Bradley, W.A. Craigie, C.T. Onions. Vol. VI., Oxford : Clarendon Press, 1970p. – 820 p.
3. Сумська В. В. Інституціоналізація лобіювання в державному управлінні України. – Дисертація канд. наук з держ. упр.: 25.00.01, Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харків. регіон. ін-т держ. упр. Харків, 2014 р. 200 с.
4. Truman David B. The Governmental Process: Political Interests and Public Opinion / David B. Truman. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1981 (originally published in 1951). 544 p.
5. Недюха М. Лобізм як соціально-політичний феномен: сутність і засоби впливу [Електронний ресурс] / М. Недюха, М. Федорін // Віче, 2010 р. № 3. – Режим доступу: <http://veche.kiev.ua/journal/1857/>
6. Шляхтун П. П. Парламентаризм: словник-довідник / П. П. Шляхтун // К.: Парламентське вид-во, 2003 р. – 151 с.

Похно Вікторія Олександрівна

Національний університет водного господарства та природокористування

ОСОБЛИВОСТІ УМОВ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ

Ефективність використання робочої сили та якісні показники трудових ресурсів значною мірою залежать від умов праці. Несприятливі умови праці є одним із факторів, що негативно впливає на економічні та соціальні результати діяльності підприємства. На сучасному етапі розвитку в Україні спостерігається загострення проблеми у сфері організації безпечних умов праці, яка характеризується наявністю та зростанням питомої ваги небезпечних і шкідливих виробничих факторів у загальній системі виробничих факторів, що підвищують ризики ушкодження для здоров'я та життя працівників.

Питома вага працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці в 2017 р. в середньому по Україні становила 28,4% до облікової кількості штатних працівників. Слід відмітити, що значення даного показника з 2013 р. має незначну спадну динаміку. Так, впродовж останніх років кількість найманих працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами, зменшилася на 759,9 тис. осіб [1]. Кількість штатних працівників які працюють у несприятливих умовах праці суттєво різняться за видами економічної діяльності. Найбільша питома вага спостерігається в добувній промисловості і розробленні кар'єрів – 67,9%, зокрема в добування кам'яного та бурого вугілля – 81,2%. Найменше працівників зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці, задіяно на підприємствах телекомунікації – 10,7%, сільського господарства та наданні пов'язаних із ним послуг – 12,6 %. Питома вага працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці в регіональному розрізі найвища у 2017 році була у Донецькій, Дніпропетровській та Запорізькій областях (47,1%, 42,1% та 36,8% відповідно). Слід відмітити, що у Дніпропетровській області прослідковується стійка тенденція зростання даного показника, тоді як в Донецькій та Запорізькій областях в порівнянні з 2013 р. відбулося його зменшення, відповідно на 4,1% та 0,8% [1].

У 2017 р. в Україні на працівників більшою мірою впливало перевищення гігієнічних нормативів виробничого шуму, ультразвуку, інфразвуку (16,1%), мікроклімату (12,7%), напруженості праці (12,8%) та хімічних факторів (11%). Вплив шкідливих факторів на працівників різняться залежно від видів економічної діяльності. Такий шкідливий виробничий фактор, як мікроклімат спостерігається на підприємствах добувній промисловості і розробленні кар'єрів – 37,0% працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці в промисловості. Частка працівників, які працюють при перевищенні виробничого шуму, ультразвуку, інфразвуку складає 42,8% на підприємствах добувній промисловості і розробленні кар'єрів, із них 50,9% – добування кам'яного та бурого вугілля. Найвище значення кількості штатних працівників, зайнятих в умовах перевищення гігієнічних нормативів за шкідливими

виробничим фактором – мікрокліматом в регіональному розрізі у 2017 р. спостерігається в таких регіонах як Запорізька та Дніпропетровська області (25,1%, 23,5% відповідно). Динаміка даного показника протягом 2015-2017 рр. має тенденцію до зростання. В Закарпатській та Одеській областях у 2017 р. даний показник мав найнижчі значення – 2% та 5,2% відповідно. Динаміка даного показника протягом 2015-2017 рр. має змінну динаміку.

Розподіл за статтю кількості працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці показав, що у 2017 р. він становив: 658,4 тис. чоловіків та 180,2 тис. жінок. Аналіз статистичних даних показав, що в 2017 р. в Україні нараховувалося 7095 підприємств, на яких працівники зайняті на роботах зі шкідливими умовами праці, що становить 42,4% до обстежених, з них лише 30,4% пройшли атестацію у 2017 р. В регіональному розрізі найбільше підприємств, на яких працівники зайняті на роботах зі шкідливими умовами праці знаходиться у Вінницькій обл. – 514, що становить 62,6% до обстежених, з них лише 30,7% пройшли атестацію у 2017 р. [1].

Основними причинами сучасних несприятливих умов праці на підприємствах України є:

- моральна та фізична зношеність і застарілість обладнання;
- невідповідність значної частини техніки санітарно-гігієнічним, ергономічним або технічним вимогам безпеки праці;
- відсутність зацікавленості у роботодавців щодо покращення умов виробничого середовища;
- недостатній рівень організації безпечних умов праці;
- погіршення якісних характеристик робочих місць;
- неадекватність структури і форм професійної підготовки і перепідготовки кадрів вимогам сучасного ринку праці;
- недоліки системи дотримання норм трудового законодавства з раціонального режиму праці та відпочинку.

Організація праці, при якій ігноруються безпечні умови праці, підриває економічну ефективність підприємства, його конкурентоспроможність і не може бути основою для стратегії сталого розвитку, тому проблема покращення умов праці для будь-якого підприємства чи організації є сьогодні особливо актуальною. Дотримання норм охорони праці та створення безпечних умов праці позитивно впливає не тільки на збереження життя і здоров'я працівників, а й на фінансово-економічний стан підприємства загалом. Здійснення заходів з покращення умов праці, зменшення виробничого травматизму і професійних захворювань, окрім великого соціального ефекту, впливає і на економічний результат підприємства, через збільшення періоду професійної активності працівників, підвищення продуктивності праці, зменшення плинності кадрів, зменшення матеріальних витрат підприємства на оплату відшкодувань працівникам у разі нещасного випадку на виробництві.

Шляхом проведених науковцями досліджень з'ясовано, що заходи з покращення умов праці підвищують продуктивність праці на 15-20%. Правильна організація робочого місця забезпечує збільшення продуктивності праці на 21%, продумане використання музики – на 12-14%, раціональне фарбування приміщень – на 25% тощо [2].

В сучасних умовах господарювання для покращення умов праці на підприємствах необхідно залучати у виробництво найновішу техніку та впроваджувати найбільш раціональні технологічні процеси, які б усували небезпечні та шкідливі для здоров'я фактори, розробляти і впроваджувати заходи, спрямовані на профілактику травматизму, професійних захворювань та підвищення культури виробництва. Поліпшенню умов праці на підприємствах України буде сприяти і використання зарубіжного досвіду в галузі охорони праці, шляхом реалізації таких заходів, як податкові пільги на засоби, які застосовуються для оздоровлення умов праці, диференціація страхових внесків залежно від частоти і тяжкості травматизму і професійних захворювань, застосування санкцій за бездіяльність власників щодо поліпшення умов праці.

Список використаних джерел

1. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Гринюк Т. Ю. Сучасні проблеми поліпшення умов праці на підприємстві. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/.../cgiirbis_64.exe?..